

Estàndards d'avantguarda per a la protecció de menors

ANDREA Torielli

Periodista especialitzat en el Vaticà.

Director editorial del Dicasteri per a la Comunicació de la Santa Seu.

Aquest és el sentit i les principals notícies presents en els tres textos promulgats per Francesc per a l'Estat de la Ciutat del Vaticà i la Cúria Romana el passat 29 de març de 2019.

La crisi dels abusos va provocar una insòlita reunió del Papa amb els responsables de totes les Conferències Episcopals del món.

Al cap d'un mes, ja es coneixen normes concretes d'aplicació a la Ciutat del Vaticà; sens dubte, seran unes pautes molt útils fins que arribi el vademècum antiabús per a l'Església universal.

El motu proprio sobre la protecció dels menors i de les persones vulnerables, la nova llei per a l'Estat de la Ciutat del Vaticà, que abasta també la Cúria romana, i les orientacions pastorals –tres documents signats pel Papa Francesc– al cap d'un mes de la reunió, que va tenir lloc el passat febrer i que va congregar els presidents de les Conferències Episcopals de tot el món, representen d'alguna manera un primer fruit.

Es tracta de lleis, normes i indicacions molt específiques, en primer lloc, per als destinataris: en realitat es refereixen només a l'Estat Vaticà, on treballen un gran nombre de sacerdots i religiosos, però on hi ha molt pocs nens. Encara que van ser concebuts i escrits per a una realitat única al món, en la qual la màxima autoritat religiosa és també sobirana i legisladora, aquests tres documents contenen indicacions exemplars que tenen en compte els paràmetres internacionals més avançats.

En el motu proprio, l'únic dels tres textos per als quals la firma papal era indispensable, Francesc expressa el seu desig «que tots siguin conscients del deure de denunciar els abusos a les autoritats competents i de cooperar-hi en les activitats de prevenció i de lluita», afirmant, així, un principi significatiu.

El fet que el Papa decidís signar personalment també la Llei CCXCVII i les Directrius –textos que en si mateixos podrien haver

estat promulgats, respectivament, per la Comissió per a l'Estat i pel Vicari de la Ciutat del Vaticà– indica el valor es vol donar a aquestes normes.

El primer dels tres documents és la nova llei, en la qual el primer article conté una definició precisa i àmplia de la categoria d'adults vulnerables tractats com a menors: «És vulnerable tota persona en estat de malaltia, deficiència física o mental o privació de la llibertat personal que, de fet, fins i tot ocasionalment, tingui limitada la capacitat de comprendre o de voler o de resistir-se a qui l'ofèn».

Les innovacions més significatives del text són nombroses

La primera es refereix al fet que, a partir d'ara, tots els delictes relacionats amb l'abús de menors, no només els de caràcter sexual, sinó també, per exemple, el maltractament, seran «perseguides d'ofici», és a dir, fins i tot en absència d'un informe d'ofici. La segona novetat és la introducció d'una prescripció de 20 anys que comença «en cas de delictes a un menor, a partir dels 18 anys». Val la pena recordar que aquí no estem parlant de lleis canòniques, sinó de lleis penals de l'Estat de la Ciutat del Vaticà, on mai s'ha adoptat el Codi Rocco promulgat a Itàlia durant el període feixista, de manera el Codi penal de Zanardelli continuava sent d'aplicació, i per a aquests delictes preveia prescripcions que mai van anar més enllà de quatre anys després de la comissió del delictes en si.

Una altra novetat important es refereix a l'obligació de denunciar i sancionar el funcionari públic que no denunciï davant l'autoritat judicial vaticana els abusos dels quals hagi tingut coneixement, sense perjudici del sigil sacramental, que és el secret inviolable de la confessió. Això vol dir que tots aquells que, a l'Estat i per extensió a la Cúria Romana, però també entre el personal diplomàtic al servei de les nunciatures, ocupin el paper de funcionaris públics (més del 90% de les persones que treballen al Vaticà o per a la Santa Seu) seran sancionats en cas de no denunciar.

Una altra innovació important és la creació pel Governatorato, dins de la Direcció de Salut i Higiene del Vaticà, d'un servei d'acompanyament per a les víctimes d'abusos, que serà coordinat per un expert qualificat. Per tant, les víctimes tindran algú a qui recórrer a la recerca d'ajuda, per rebre assistència mèdica i psicològica, perquè coneguin els seus drets i sàpiguen com fer-los respectar. Novetat també pel que fa a la selecció i reclutament de personal del Governatorato i la Cúria Romana: s'ha de determinar la idoneïtat del candidat per interactuar amb menors.

Finalment, les Directrius Pastorals per al Vicariat de la Ciutat del

Vaticà. Poden semblar un document breu en comparació amb textos similars d'algunes Conferències Episcopals, però cal recordar que només hi ha dues parròquies al Vaticà i que només hi viuen unes quantes dotzenes de menors.

Les Orientacions s'adrecen als sacerdots, diaques i educadors del Preseminari Sant Pius X, als rectors i coadjutors de les dues parròquies, als religiosos i

religioses que resideixen al Vaticà, així com a «tots aquells que treballen en qualsevol càrrec, individual o associat, dins de la comunitat eclesial del Vicariat de la Ciutat del Vaticà ». S'especifica, per exemple, que aquestes persones han de «ser sempre visibles per als altres quan estiguin en presència de menors», que està estrictament prohibit «establir una relació preferencial amb un sol menor, dirigir-se a un menor de manera ofensiva o adoptar conductes inapropiades o sexualment al·lusives, demanar a un menor que guardi un secret, fotografiar o filmar un menor d'edat sense el consentiment escrit dels seus pares ». I moltes coses més.

La primera innovació es refereix al fet que, a partir d'ara, tots els delictes relacionats amb l'abús de menors, no només els de caràcter sexual, sinó també, per exemple, el maltractament, seran «perseguides d'ofici»

El Vicari de la Ciutat del Vaticà té ara l'obligació d'informar al Promotor de Justícia de qualsevol notícia d'abús que «no sigui manifestament infundada», retirant cautelosament de les activitats pastorals el presumpte autor de l'abús. Qualsevol que sigui trobat culpable d'abús serà «destituït del seu càrrec» al Vaticà. Si és un sacerdot, llavors totes les normes canòniques ja en vigor prenen el relleu.

Als documents que acaben de sortir a la llum, com es va anunciar a finals de la cimera de febrer, seguirà la publicació per part de la Congregació per a la Doctrina de la Fe d'un vademècum antiabús per a l'Església universal, i la creació de mecanismes per ajudar les diòcesis que no tenen personal qualificat per tractar aquests casos.

Les paraules de Francesc són clares i inequívokes: «La protecció dels menors i de les persones vulnerables és part integrant del missatge evangèlic que l'Església i tots els seus membres estan cridats a difondre arreu del món».